

Nr 30

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om straff i vissa fall för oriktig ursprungsdeklaration m. m.

Genom en den 2 mars 1962 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition nr 92, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till

Lag om straff i vissa fall för oriktig ursprungsdeklaration m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Har någon i deklaration, certifikat eller annan handling, som hos myndighet inom eller utom riket eller hos auktoriserad handelskammare återopas till bevis om varas ursprung eller försändning för ändamål som avses i konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen, uppsåtligen lämnat oriktig uppgift, ägnad att vid införsel av varan i annan stat än Sverige inom sammanslutningens område leda till frihet från tull eller annan motsvarande avgift eller till att för låg tull eller avgift uttages, dömes till dagsböter eller fängelse i högst ett år. Detsamma skall gälla om den som tillhandahållit den återopade handlingen med vetskap om att den innehåller sådan oriktig uppgift. Är brott som nu sagts grovt, skall dömas till straffarbete i högst två år eller fängelse.

Begår någon av grov oaktsamhet gärning som i första stycket sägs, dömes till dagsböter.

Är brott som avses i denna paragraf ringa, skall ej till straff dömas.

2 §.

Den som frivilligt rättar oriktig uppgift skall vara fri från straff.

3 §.

Vad i 13 § samt 24 § första stycket första punkten och andra stycket lagen om straff för varusmuggling är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om brott som avses i denna lag.

4 §.

Brott som avses i denna lag må ej åtalas av åklagare med mindre generaltullstyrelsen anmäler det till åtal.

5 §.

Konungen meddelar de närmare föreskrifter som må erfordras om förundersökning rörande brott mot denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1962.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Genom propositionen framlägges förslag till lag med bestämmelser om straff för personer som lämnar oriktiga uppgifter i vissa deklARATIONER och andra ursprungsbevis, som enligt EFTA-konventionen kräves såsom bevis för att en vara uppfyller stadgade förutsättningar för den inom frihandels-sammanslutningen överenskomna tulllättningen.

Inledning

Enligt konventionen den 4 januari 1960 angående upprättandet av Euro-peiska frihandelssammanslutningen, EFTA-konventionen, har Sverige i lik-het med övriga medlemsstater åtagit sig att införa lagstiftning med bestäm-melser om straff för den som lämnar oriktiga uppgifter i sådana ursprungs-bevis, som avses i konventionen. I samband med konventionens ikraftträ-dande utfärdades provisoriska straffbestämmelser. Samtidigt uppdrogs åt en inom handelsdepartementet tillkallad sakkunnig, tingsdomaren Stig Jungefors, att utarbeta förslag till erforderliga bestämmelser. Utrednings-mannen har i en den 23 januari 1961 dagtecknad promemoria (stencilerad) framlagt förslag i ämnet.

Över promemorian har, efter remiss, yttranden avgivits av riksåklagar-ämbetet, hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Nedre Norrland, Stockholms rådhusrätt, Göteborgs rådhusrätt, generaltullstyrelsen, kom-merskollegium, statens handelslicensnämnd, Sveriges industriförbund, Sve-riges grossistförbund, Sveriges allmänna exportförening och handelskam-rarnas nämnd.

I propositionen redogöres å s. 4—7 för de aktuella konventionsreglerna samt det sätt på vilket förevarande lagstiftningsfråga lösts i vissa av de övriga konventionsstaterna. Utskottet hänvisar till denna redogörelse.

Lagförslaget

I propositionen lämnas å s. 7—22 en redogörelse för utredningsmannens förslag och remissinstansernas yttranden däröver. Utskottet hänvisar här-utinnan till propositionen, vid vilken såsom bilaga B fogats utrednings-mannens förslag till lagtext.

I fråga om de olika lagrummen anförde *föredragande departementsche-fen, statsrådet Lange*, vid lagrådsremissen:

1 §.

»Det i EFTA-konventionen uppställda programmet för den nu pågående avvecklingen beträffande industrivaror av tullar och motsvarande avgifter mellan EFTA-länderna förutsätter tillämpning av vissa ursprungsregler. Ursprungsreglerna utgör underlag för bedömning av huruvida varan i det

särskilda fallet omfattas av den överenskomna tullavvecklingen. Härför kräves att varan uppfyller vissa förutsättningar i fråga om ursprung och försändning. Tullavvecklingen och den slutliga tullfriheten har avseende endast på sådana varor som avsänts till den importerande medlemsstatens område från annan medlemsstats område och som därjämte enligt vissa kriterier har sitt ursprung inom frihandelsområdet.

Bakgrunden till kravet på områdesursprung är den att medlemsstaterna i frihandelsområdet äger bibehålla sin individuella tullnivå gentemot tredje land. Detta skulle kunna leda till en snedvridning av handeln genom att importen till en medlemsstat med hög yttre tull sökte sig väg över en annan medlemsstat med lägre tull. Ursprungsreglerna syftar till att förebygga en sådan utveckling.

Kontrollen av att en vara beträffande ursprung och försändning uppfyller uppställda förutsättningar för tullättnad och följaktligen skall ges s. k. områdesbehandling i tullhänseende ankommer på tullmyndigheterna i respektive länder. Grundval för ursprungskontrollen erhålles regelmässigt genom skriftlig bevisning. Enligt konventionen skall en begäran att vara skall anses berättigad till områdesbehandling i tullhänseende nämligen åtföljas av vederbörliga skriftliga bevis om ursprung och försändning. Dessa bevis — deklARATIONER, certifikat och kompletterande deklARATIONER — skall avges på särskilda formulär. Formulären återfinns i lista IV till bilaga B till konventionen. Härjämte har rådet meddelat särskilda föreskrifter beträffande ursprungsbevis för reservdelar och försändningar med visst lägre värde.

I samband med att frågan om Sveriges anslutning till EFTA-konventionen förelades riksdagen (prop. 1960: 25) anmälde jag, att medlemsstaterna enligt konventionen åtagit sig att införa lagstiftning med erforderliga bestämmelser om straff för personer, som till stöd för framställning om områdesbehandling i tullhänseende tillhandahåller en i något väsentligt hänseende oriktig handling. Jag uttalade vidare, att frågan om de särskilda bestämmelser som detta åtagande torde kräva för vårt lands vidkommande skulle övervägas närmare för att vid ett senare tillfälle underställas riksdagen. I samband med konventionens ikraftträdande utfärdades därför endast provisoriska straffbestämmelser, intagna i kungörelsen den 13 maj 1960 (nr 199) om ursprungsbevis enligt konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelsammanslutningen. Det torde nu vara lämpligt att återkomma till denna fråga.

Det av särskild utredningsman framlagda förslaget till lagstiftning i ämnet har vid remissbehandlingen tillstyrkts i allt väsentligt eller lämnats utan erinran; endast i detaljspörsmål har vissa erinringar framställts. De föreslagna straffbestämmelserna torde med vissa smärre jämkningar motsvara vad som från svensk sida kräves för att fullgöra åtagandet i EFTA-konventionen. Jag kan därför för egen del i huvudsak biträda utredningsmannens förslag. Enligt min mening finnes ej skäl att — såsom ifrågasatts av en remissmyndighet — ytterligare bibehålla det nuvarande provisoriet.

I detta sammanhang torde några från generallullstyrelsen inhämtade

uppgifter rörande ursprungsreglernas tillämpning under den tid som förflutit sedan den första tullsänkningen genomfördes den 1 juli 1960 kunna vara av intresse. Systemet med ursprungskontroll har hittills i det stora hela fungerat väl och några nämnvärda olägenheter har ej uppkommit. Generaltullstyrelsen har t. o. m. den 31 december 1961 mottagit 54 framställningar från de andra EFTA-ländernas tullmyndigheter med begäran om undersökning av ursprungsbevis utfärdade av svenska företag. Av dessa har hittills 41 undersökts varvid konstaterats att i 16 fall ursprungsbevisen avsett varor som ej kan anses ha EFTA-ursprung. I intet fall har åtal ännu väckts men i fem av fallen undersökes för närvarande huruvida åtal skall väckas. Beträffande importen till Sverige har fram till den 31 december 1961 undersökning hos tullmyndigheterna i de andra EFTA-länderna beträffande riktigheten av avlämnade ursprungsbevis begärts i 102 fall. Svar har hittills inkommit beträffande 70 ursprungsbevis. Av dessa har det visat sig att 45 avsett varor som icke hade EFTA-ursprung. Så vitt bekant har åtal icke anställts i något av dessa fall.

Det föreligger ej något krav på att ursprungshandlingarna skall företes vid utförelsen. Såsom framhållits av utredningsmannen torde handlingarna regelmässigt försändas postledes till importlandet för att där företes hos vederbörande tullmyndighet. Vid remissbehandlingen har framförts den uppfattningen att straffbarhet bör inträda oberoende av om den oriktiga handlingen åberopas och att det bör vara tillräckligt att handlingen »är avsedd att» åberopas till bevis. Häremot kan invändas att det knappast torde finnas tillräckliga skäl för att anse brottet fullbordat redan i detta tidigare skede; på detta stadium torde det ännu vara osäkert om den oriktiga handlingen kommer vederbörande myndighet tillhanda. Brevet med ursprungshandlingar, som postledes befordras till utlandet, torde sålunda i regel sändas till mottagaren av godset — köparen — som sedan via speditör överbringat handlingarna till tullmyndigheten. I dylika fall torde stundom kunna hävdas att avsändaren äger förfoga över handlingarna intill tidpunkten för överbringandet till den utländska myndigheten. En jämförelse med deklara-tionsbrotten synes i detta hänseende ligga nära till hands. Deklara-tionsbrotten anses fullbordade i och med att den oriktiga deklara-tionen inkommit till skattemyndigheten. I överensstämmelse med det sagda torde för det förevarande brottets fullbordande böra krävas att handlingen verkligen åberopas, d. v. s. att ursprungshandlingen når den till vilken den är riktad, i normalfallet således den utländska tullmyndigheten. Att brottet i detta fall likväl anses begånget här i landet i det hänseende som avses i de i 1 kap. strafflagen upptagna bestämmelserna om förutsättningarna för svensk straffrätts tillämplighet torde framgå av stadgandet i 1 kap. 1 § andra stycket strafflagen. Under brottsbeskrivningen torde även böra vara hänförligt det för närvarande straffbelagda fallet att oriktig uppgift lämnas i ursprungsdeklara-tion, som ingives till handelskammare eller distriktstullanstalt för erhållande av ursprungscertifikat. Vad nu anförts har föranlett viss omarbetning av utredningsmannens förslag.

Beträffande uttrycken »lämnar» oriktig uppgift och »tullbehandling» torde också vissa jämkningar böra företagas i utredningsmannens förslag, närmast med hänsyn till vad som vid remissbehandlingen framkommit om behovet av ett förtydligande. Straffbestämmelsen i 1 § första punkten bör kompletteras med en regel av innebörd att den som tillhandahåller handlingen i fråga med vetskap om att den innehåller oriktig uppgift straffas på samma sätt som den som lämnar dylik uppgift. Likaså torde lämpligen uttrycket tullbehandling ersättas med det i nuvarande straffbestämmelse använda ordet införsel.

Vissa synpunkter har under remissbehandlingen framförts i fråga om tolkningen av begreppet grov oaktsamhet. Vad som skall anses utgöra grov oaktsamhet torde här liksom eljest få ankomma på rättstillämpningen att bedöma. Vid denna bedömning måste självfallet beaktas de omständigheter som föreligger i varje särskilt fall.

Enligt utredningsmannens förslag lämnas bagatellfall generellt utanför det straffbara området genom en bestämmelse om straffrihet vid ringa brott. Regeln avser såväl uppsåtliga brott som brott av grov oaktsamhet. I förhållande till varusmuggningslagen innefattar regeln en mindre avvikelse, som dock torde sakna betydelse i detta sammanhang. Det har vid remissbehandlingen hävdats att en gärning av förevarande slag svåriligen skulle kunna anses som ringa om uppsåt eller grov oaktsamhet föreligger. Härtill må framhållas att uppsåt och grov oaktsamhet icke torde utesluta att brottet är ringa (jfr prop. 1960: 115 s. 151; lagrådets yttrande vid 5 §). Enligt min mening synes den föreslagna bestämmelsen, som i allmänhet mötts med gillande av remissinstanserna, kunna ha viss uppgift att fylla. Den bör därför bibehållas.

Jag kan även biträda den ståndpunkt som i utredningsmannens förslag intagits till frågan om förverkande.»

2 §.

»De skäl som i fråga om deklaraionsbrotten ansetts motivera en regel om straffrihet för den som frivilligt rättar oriktig uppgift — bl. a. vissa jämförelser med bedrägeribrotten och föreliggande möjlighet till straffrihet vid frivilligt tillbakaträdande från bedrägeriförsök — torde äga giltighet även vid nu ifrågavarande brott. Även sistnämnda brott företer sålunda vissa likheter med bedrägeri men skiljer sig därifrån i det hänseendet att brottet är fullbordat på ett tidigare stadium av förfarandet, innan ännu någon vilseletts eller övriga för bedrägeribrott uppställda rekvisit föreligger. Det må även påpekas att vid brott som avses i 13 kap. 11 § strafflagen bestämmelsen i 14 § samma kapitel om straffminskning och straffrihet vid frivilligt tillbakaträdande äger tillämpning.

Enligt min mening bör den av utredningmannen föreslagna bestämmelsen i konsekvens med det anförda upptagas i förslaget.»

3 §.

»I enlighet med konventionens bestämmelser samarbetar EFTA-länderna på det tulladministrativa området, bl. a. genom frihandelssammanslutningens tullkommitté, för att säkerställa en effektiv och enhetlig tillämpning av bestämmelserna om tullavveckling och ursprungsreglerna. Liksom andra tullbestämmelser tillämpas ursprungsreglerna av tullmyndigheterna. I den mån närmare kontroll av förebragt ursprungsbevisning begäres beträffande export från Sverige ankommer sådan undersökning på tullverket. Såsom utredningsmannen funnit talar praktiska skäl för att förundersökningen i mål som avses i denna lag, på motsvarande sätt som i fråga om varusmugglingsbrotten, skall kunna inledas av tullmyndighet. I departementsförslaget har därför upptagits en bestämmelse härom. Därjämte har i huvudsaklig överensstämmelse med utredningsmannens förslag intagits en erinran om tillämpligheten av reglerna om åtalsrätt i 24 § lagen om straff för varusmuggling.

Den enda invändning som framställts vid remissbehandlingen avser åtalsrätten och grundas å antaganden om antalet och beskaffenheten av blivande mål om oaktsamhetsbrott. Såsom framgår av tidigare lämnade uppgifter saknas ännu erfarenhet av karaktären hos mål rörande ansvar för oriktiga ursprungsbevis. I avsaknad av sådan erfarenhet är det svårt att förutse hur det kommer att ställa sig i praktiken, i synnerhet beträffande det totala antalet mål, men erfarenheterna rörande mål om deklaraionsbrott ger snarast vid handen att oaktsamhetsbrotten kommer att överväga i antal. Det är också att märka att allmän åklagare alltid är oförhindrad att utföra åtal även beträffande detta slags brott. Ett åtalsärende rörande sådant brott torde därför om målet synes bli stort och komplicerat kunna överlämnas till allmän åklagare.»

4 och 5 §§.

»I likhet med vad för närvarande gäller och i enlighet med utredningsmannens förslag har i departementsförslaget upptagits en regel om att åtal kan ske först efter anmälan av generaltullstyrelsen. Självfallet ankommer det på vederbörande åklagare att självständigt bedöma om en av generaltullstyrelsen verkställd anmälan skall föranleda åtal eller ej. — — —»

Lagrådet

Lagrådet fann anledning till erinran föreligga endast beträffande 5 § i det remitterade förslaget.

I propositionen har den av lagrådet föreslagna jämkningen blivit beaktad.

Utskottet

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 92, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 29 mars 1962

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Erik Svedberg, Arvidson, fröken Mattson, herrar Alexanderson, Hilding, Wikner och Svanström;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, herr Landgren, fru Johansson, herrar Östrand, Ekström i Björkvik, Keijer, Fröding och Johanson i Dockered.